

1 skyrius

Mano pirmieji prisiminimai – tai neryškūs kalvotų pievų bei tamsių drėgnų arklidžių vaizdai ir žiurkės, šmirinėjančios sijomis man virš galvos. Bet neblogai atsimenu ir arklių turgaus dieną. To siaubo neužmiršau visą gyvenimą.

Buvau nepilnų šešių mėnesių nevikrus ilgakojis kumeliukas, kuris dar niekad nebuvo atsitraukęs nuo motinos toliau kaip per žingsnį. Tą dieną mudu buvom atskirti baisiame turgaus aptvaro triukšme, ir daugiau jos nebemačiau. Ji buvo puikus darbinis ūkio arklys, jau nebejauna, bet dar išlaikiusi visą airiško sunkiasvorio jėgą tiek priekinėse, tiek užpakalinėse kojose. Ji buvo parduota per kelias minutes ir aš net nespėjau paskui ją pro vartus, kai ji buvo išvesta iš aptvaro ir dingo. Bet manimi atsikratyti buvo sunkiau. Gal dėl mano paklaikusių akių, kurios lakstė po aptvarą ieškodamos mamos, o gal dėl to, kad ūkininkai ir čigonai gana įtariai žvelgė į išstypusį pusiau grynakraujį kumeliuką. Nesvarbu, kokia buvo priežastis, bet jie ilgokai šūkčiojo, kiek menkai tesu vertas, kol pagaliau išgirdau trinktelint plaktuką ir buvau išvestas laukan iš aptvaro į gardą.

– Neblogai kaip už tris ginėjas, ar ne? Ar ne, mano mažas pikčiurniuk? Visai neblogai. – Balsas buvo šiurkštus ir kimus

nuo alkoholio – aišku, tai buvo mano savininkas. Nevadinsiu jo savo šeimnininku, nes mano šeimnininkas buvo tiktai vienas žmogus. Mano savininkas laikė rankoje virvę ir dabar su kokiais keturiais įraudusiais savo draugais kabarojosi į gardą. Visi irgi turėjo po virvę. Jie buvo pasidėję skrybėles ir švarkus, pasiraitoję rankoves. Juokdamiesi ėmė artintis. Manęs iki šiol nebuvo lietęs joks žmogus, tad ėmiau trauktis atbulas, kol atsirėmiau į gardo kartis ir nebegalėjau pajudėti. Vyrai visi vienu metu puolė prie manęs, bet kažkaip lėtokai, tad man pavyko prasmukti pro juos į gardo vidurį, kur vėl atsisukau. Dabar jie jau nebesijuokė. Aš sužvengiau savo mamai ir išgirdau, kaip ji atsiliepė kažkur toli. Į jos balso pusę aš ir puoliau, smarkiai šokau ant gardo karčių, bet mano priekinė koja įstrigo tarp jų ir likau kaboti. Mane šiurkščiai sugriebė už karčių ir už uodegos, pajutau, kaip ant kaklo užsiveržė virvė, buvau pargriautas ant žemės ir atrodė, kad ant manęs kur tik įmanoma sėdi po vyrą. Blaškiausi, kol nusilpau; vos tik pasirodydavo, kad vyrai kiek atleido mane, imdavau smarkiai spardyti, bet jų buvo per daug ir labai jau stiprūs. Pajutau, kaip man ant galvos užmovė apynasrį.

– Vadinasi, esi gana karingas, ką? – paklausė mano savininkas, rišdamas virvę ir šypsodamasis pro sukąstus dantis. – Man patinka karingi. Bet aš tave vis tiek suvaldysiu. Nors ir esi tikras peštukas, kaip gaidys, bet nė pats nepajusi, kaip imsi maistą man iš delno.

Buvau pririštas trumpa virve ir nutemptas prie vežimo galo – nuo kiekvieno suktelejimo ar pasimuistymo man skaudėjo kaklą. Kai pasiekėme ūkį ir per tiltelį perdardėjome į arkli-džių kiemą, kuris turėjo tapti mano namais, buvau permirkęs

nuo prakaito ir išsekęs, o apynasris iki kraujo nutrynęs man kaktą. Vienintelė paguoda tą pirmą vakarą nutempus mane į arklides buvo ta, kad esu ne vienišas. Šalia manęs buvo atvesta ta pati kumelė, kuri partempė vežimą iš turgaus. Įėjusi ji stabtelėjo prie mano gardo, pažvelgė per durų viršų ir tyliai sužven-gė. Mano naujasis savininkas taip šniojo jai per šoną botagu, kad aš atšokau ir įsispraudžiau į kampą.

– Nagi, marš vidun, sene, – suriko jis. – Tu, Zoje, esi tikra neklaūžada ir neturiu jokio noro, kad šitą jauniklį išmokytum savo senų pokštų.

Bet ir per tą trumpą akimirką spėjau iš senosios kumelės pajusti tiek gerumo bei užuojautos, kad mano baimė atlėjo ir pasidarė ramiau.

Buvau paliktas be pašaro ir vandens, o savininkas per kiemo grindinį nuėjo prie namo. Pasigirdo durų trinksėjimas, garsūs balsai, paskui išgirdau kieme bėgant ir artėjant žingsnius. Prie mano durų pasirodė dvi galvos. Viena buvo mažo berniuko, kuris ilgai ir atidžiai žiūrėjo į mane, paskui jo veidas nušvito smagia šypsena.

– Mama, – rimtai tarė jis. – Jis bus nuostabus ir narsus žirgas. Pažiūrėk, kaip jis laiko galvą. Klausyk, mama, jis visas šlapias. Man reikia jį nušluostyti.

– Bet tėvas liepė neiti prie jo, Albertai, – tarė berniuko mama. – Sakė, kad jam naudinga pabūti vienam. Jis liepė tau jo neliesti.

– Mama, – pasakė Albertas ir atšovė gardo skląstį. – Kai tėtis girtas, jis nežino nei ką sako, nei ką daro. Per turgadie-nius jis visada pasigeria. Juk pati man dažnai sakydavai, kad nepaisyčiau jo, kai toks būna. Mama, tu pašerk senąją Zoję, o

aš pasirūpinsiu juo. Juk jis dailus, ar ne, mama? Beveik bėras, tiksliau, juodbėris, ar ne taip? O tas kryžius ant nosies tai tiesiog nuostabus. Ar esi kada mačiusi arklį su tokiu baltu kryžiumi? Kai jis užaugs, aš juo jodinėsiu. Jodinėsiu juo visur ir nebus jam lygaus žirgo nei visoje parapijoje, nei visoje grafystėje.

– Tau vos trylika metų, Albertai, – tarė mama iš gretimo gardo. – Jis dar per jaunas ir tu pats per jaunas, o, be to, tėvas liepė tau prie jo nelįsti, todėl jei būsi sučiuptas, tai neateik pas mane verkdamas.

– Bet kokio galo jis jį nusipirko, mama? – paklausė Albertas. – Juk mums buvo reikalingas veršiukas, ar ne? Juk todėl ir važiavo į turgų, ar ne? Veršiuko, kuris žįstų senąją Kalendiną?

– Mielasis, pati žinau, kad tėvas būna kaip nesavas, kai išgeria, – tyliai atsakė mama. – Jis sako, kad tas ūkininkas irgi ėmė statyti už tą kumeliuką, o tu pats žinai, ką jiedu vienas apie kitą galvoja po to ginčo dėl tvorų. Man atrodo, tėvas jį nusipirko tik tam, kad pasirodytų už jį viršesnis. Na, man taip atrodo.

– Koks aš patenkintas, mama, – tarė Albertas, pamažu eidamas prie manęs ir nusivilkdamas švarką. – Nesvarbu, kad ir išgėręs, tėvas padarė patį geriausią dalyką.

– Nekalbėk taip apie tėvą, Albertai. Jis daug iškentėjo. Taip negražu, – pasakė mama. – Išgėręs ar ne, bet jis yra geras žmogus.

Tačiau tuose žodžiuose kažkaip trūko tikrumo.

Albertas buvo beveik tokio pat aukštumo kaip aš ir artindamasis kalbėjo taip švelniai, kad manęs neėmė joks nerimas, tad ramiai stovėjau prie sienos kur stovėjęs. Kai jis mane pirmą kartą palietė, krūptelėjau, bet iš karto supratau, kad jis man nieko blogo nedarys. Pirmiausia ėmė glostyti man sprandą ir nu-

gara, ir visą laiką maloniai kalbėjo, tarsi abu šnekučiuotumės. Na, kaip aš užaugsiu pats šauniasis arklys visam pasauly ir kaip mudu kartu josim medžioti. Paskui jis ėmė nesmarkiai trinti mane savo švarku. Tol trynė, kol pasidariau visai sausas, paskui atsargiai patepė sūdytu vandeniu tas vietas, kur buvo pratrinta oda. Atnešė man kvepiančio šieno ir pilną kibirą šalto vandens. Ir visą laiką kalbėjosi su manimi. Kai jau pasisuko eiti iš arklidės, aš jam sužvengiau ir jis, atrodo, suprato, nes plačiai nusišypsojo ir paglostė man nosį.

– Mudu gerai sutarsim, – pasakė jis švelniai. – Pavadin-
siu tave Džojum, nes rimuojasi su Zoje, na, ir, atrodo, tau tinka
toks vardas. Rytą vėl ateisiu, nesijaudink, prižiūrėsiu tave. Pa-
žadu tau. Na, labanakt, Džojau.

– Su arkliais nereikia kalbėtis, Albertai, – tarė jam mama
iš lauko. – Jie nesupranta žmogaus. Jie neprotingi gyvuliai. Už-
sispyrę ir kvaili, taip sako tavo tėvas, o jis arklius pažįsta nuo
mažumės.

– Tėvas jų paprasčiausiai nesupranta, – atsakė Albertas. –
Man atrodo, jis jų bijo.

Nuėjau prie durų ir žiūrėjau, kaip Albertas su mama
dingsta tamsoje. Supratau, kad radau draugą visam gyveni-
mui, kad tarp mūsų staiga užsimezgė instinktyvus pasitikėji-
mo ir prieraišumo ryšys. Zojė šalia manęs per duris ištiesė ka-
klą, bet mudviejų nosys nepasiekė viena kitos.

2 skyrius

Per ilgas šaltas žiemas ir padūmavusias vasaras mudu augome kartu su Albertu. Tarp metų kumeliuko ir jauno paau-glio bendra yra ne tik jų nerangumas.

Kai tik nebūdavo mokykloje miestelyje arba neturėdavo darbo su tėvu ūkyje, jis nusivesdavo mane per pievas arba į ply-ną dagiuotą lygumą prie Toridžo upės. Čia, vienintelėje lygioje ūkio žemėje, jis ėmė mane treniruoti: paprasčiausiai eidavau arba risnodavau ratu pririštas ilgą virvę. O grįžtant namo jis leisdavo man eiti pačiam sau, tad greitai išmokau atbėgti jo pašvilptas, ne iš klusnumo, o todėl, kad visą laiką norėjau būti su juo. Jo švilpimas buvo panašus į trūkšmingą pelėdos ūkimą. Tai buvo garsas, kurio su niekuo nesupainiojau ir niekada ne-pamiršiu.

Zojė, vienintelė mano bičiulė, dažnai visą dieną laukuose ardavo, akėdavo, pjaudavo ir vartydavo šieną, tad aš didžiumą dienos išbūdavau vienas. Vasarą laukuose būdavo visai paken-čiama, nes matydavau ją dirbančią ir galėdavau iš tolo su ja su-sišaukti, bet žiemą vienam uždarytam garde... kartais ir visa diena praeidavo nepamačius nei jos, nei ko kito, nebent kada ateidavo Albertas.

Kaip ir žadėjo, Albertas rūpinosi manimi, jis kaip galėdamas gynė mane nuo tėvo. Na, o tas tėvas pasirodė visai ne toks pabaisa, kokio tikėjau. Daugiausia jis nekreipdavo į mane dėmesio, o jeigu kada ir nužvelgdavo, tai tik iš tolo. Kartais jis net pasirodydavo draugiškas, bet niekad negalėjau iki galo pasitikėti juo, ypač po mūsų pirmo susidūrimo. Aš niekad jo neprisleisdavau per arti, visuomet nulėkdavau į kitą pievos galą, kad tarp mudviejų atsidurtų Zoję. Bet kiekvieną antradienį tėvas turguje išgerdavo. O jam grįžus Albertas visad susirasdavo kokią nors dingstį, kad būtų netoliese ir apsaugotų mane nuo jo.

Vieną tokį rudens vakarą, gal prieš dvejus metus, Albertas buvo miestelyje ir skambino bažnyčios varpais. Atsargumo dėlei jis uždarė mane su Zoje arklidėje, kaip visad antradienio vakarais.

– Ten tau bus saugiau. Kai abu būsit kartu, tėvas neįeis ir nepradės tavęs erzinti, – pasakė jis, o paskui atsirėmė į arklidės duris ir ėmė aiškinti varpų skambinimo gudrybes, kad jam patikėtas didysis varpas tenoras, nes manoma, kad jau gali puikiai jį suvaldyti, o netrukus jis jau būsiąs pats didžiausias berniukas miestelyje. Mano Albertas labai didžiavosi tuo skambinimu varpais, ir kai per vakaro prieblandoje paskendusius laukus ataidėdavo šešių varpų gaudesys, tikrai žinodavome, kad turime kuo didžiulotis. Tai yra pati kilniausia muzika iš visų muzikų – tereikia tik ją suprasti.

Turbūt stovėjau ir miegojau, nes neatsimenu, kaip jis pasirodė, tik staiga arklidės tarpdury sušvytavo žibintas ir buvo atšauti skląščiai. Iš pradžių pamaniau, kad tai Albertas, bet varpai dar tebeskambėjo, o paskui išgirdau ir balsą, kuris, be abejo, buvo Alberto tėvo, grįžusio iš antradienio turgaus.